

CONTRIBUȚII LA STUDIUL TERASELOR OITUZULUI DIN ZONA SUBCARPATICĂ

(Contribution à l'étude des terrasses de la rivière
Oituz dans la zone subcarpatique)

Adrian Grozavu

În vederea descifrării corecte a evoluției paleogeomorfologice a regiunii subcarpatice dintre Trotuș și Șușița, studiul geomorfologic de amănunt asupra teraselor se impune ca o necesitate.

Dacă problema teraselor Trotușului (I.Șandru, 1956; N.Lupu, I.Șandru, C.Brânduș, 1969) și Șușiței (V.Sficlea, N. Barbu, 1956; H.Grumăzescu, 1973) a fost oarecum clarificată până în prezent, în schimb cea a teraselor Oituzului și Cașinului necesită încă studii de detaliu.

În urma cercetărilor noastre de teren și a cartării de amănunt efectuate pe harta topografică la scara 1/25.000, au putut fi separate, în sectorul subcarpatic al Oituzului, 5 niveluri de terasă de versant, având următoarele altitudini relative: 95-110m, 40-50m, 15-18m, 10-12m și 5-9m (Fig 1-4).

Înainte de prezentarea detaliată a acestora trebuie remarcat faptul că pe interfluviul dintre Oituz și Trotuș, în dealul Buhoci, sunt prezente încă 3 niveluri de terasă situate la altitudinile de 175-180m, 85-90m și 65-80m, analizate de colectivul N.Lupu, I.Șandru, C.Brânduș (1969) și atribuite Trotușului. Se specifică faptul că la formarea treptei celei mai înalte, de 175-180m, și-ar fi adus aportul și Oituzul. Materialul acumulativ de origine fluvială (pietrișuri și bolovănișuri bine rulate, diseminate pe podul terasei) dovedește, într-adevăr, acest lucru. Însă, după opinia noastră, situația este similară și în cazul celorlalte două niveluri, încât putem vorbi, de fapt, de trei generații succesive de terase de confluență, la formarea cărora a contribuit în mod hotărâtor Totușul dar și Oituzul, demonstrând migrarea spre aval, spre poziția actuală, a punctului de confluență dintre cele două râuri.

Terasa de 95 - 110m este cea mai înaltă terasă ce a fost identificată ca aparținând doar Oituzului și care dovedește că la nivelul ei râul își schițase deja actuala vale. Ea apare numai în dealul Buhoci, deasupra localității Bogdănești, sub forma a două fragmente secționare de un mic afluent al Oituzului, evidențiindu-se foarte clar din punct de vedere morfologic. Podul, înclinat datorită materialelor coluviale care îl parazitează, prezintă lățimi de 200 - 300m, pe el aflându-se diseminate pietrișuri și bolovănișuri bine rulate, în a căror componență petrografică am putut deosebi doar gresii în diferite faciesuri, menilite, marnocalcare și, mai rar, cuarțite.

Același nivel apare și mai în aval, în dreptul satului Filipești, fragmentul respectiv extinzându-se mult în lățime spre nord, spre Trotuș. Din analiza pietrișurilor am constatat, în plus față de cele arătate anterior, prezența unor elemente (microconglomerate și cuarțite mult mai frecvente) ce aparțin Trotușului. Prin urmare, din acest sector, și nivelul de 95 - 110m a căpătat caracter de terasă de confluență, la construirea căreia cele două râuri au

contribuit împreună.

Terasa de 40 - 50m am identificat-o tot numai pe versantul stâng al râului în dealul Buhoci, sub nivelul prezentat mai sus. Este vorba de două fragmente, restrânse în suprafață secționată de același mic afluent a cărui albie minoră apare adâncită în acest sector cu peste 15 m. În această deschidere naturală structura de terasă este evidentă. Astfel, peste un orizont de prundișuri cu grad mare de rulare și grosime de aproximativ 3 m apare un orizont subțire de luturi închise la culoare. Intreg materialul acumulativ stă pe un banc de gresie slab consolidată sub care apar argile de culoare vânăt-roșcată. Grosimea mare a orizontului de prundișuri, ca și gradul mare de rulare a acestora exclud ipoteza unei pseudo-terase formată pe un con de dejecție bine dezvoltat și terasat ulterior.

Terasa de 15 - 18 m (Fig. 1) este prezentă doar pe partea dreaptă a râului, având desfășurare continuă de la Bogdănești și până în zona de confluență. Pe ea sunt situate în parte localitățile Bogdănești, Filipești și Onești. Deși la nivelul podului terasa prezintă o netezime și o continuitate remarcabile, altitudinea ei relativă crește în mod sesizabil spre aval, de la 15 m la Bogdănești la peste 18 m la Onești, deci o diferență de peste 3 m pe o distanță de doar 5 km. Explicația nu poate fi dată decât având în vedere adâncirea deosebit de activă a râului ca urmare a unor mișcări neotectonice de înălțare destul de însemnate care afectează regiunea.

Intr-o deschidere creată de o buclă strânsă a râului la circa 1 km amonte de Onești, la marginea șoselei Onești-Oituz, am putut surprinde structura următoare: un orizont de prundișuri mijlocii și mari, bine rulate, cu grosime de aproximativ 4 m, situat la înălțimea de 8 - 10 m față de râu, dispus peste o alternanță de argile vinete cu strate subțiri de gresie, având poziție înclinată în deschidere. Imediat deasupra orizontului de prundișuri apare un strat de lut cu concrețiuni carbonatice gros de 1m, peste care urmează un alt strat de luturi de circa 2,5 - 3 m a căror culoare trece de la cenușiu, în bază, la gălbui-roșcat și apoi brun întunecat, la suprafață.

Terasa de 10 - 12 m (Fig. 2) are extinderea cea mai largă, fiind prezentă pe ambele maluri ale Oituzului. Astfel, pe stânga râului, ea se desfășoară continuu de la ieșirea din zona montană și până în aval de Bogdănești, atingând uneori lățimi de 1km. Pe ea sunt situate părți importante din localitățile Oituz și Bogdănești. După o întrerupere de 3,5 km reappare în zona de confluență, racordându-se perfect cu terasa similară a Troțușului.

Pe dreapta râului acest nivel apare sub forma mai multor fragmente, cu lățimi de câteva zeci de metri, între localitățile Oituz și Bogdănești, apoi la Filipești (o mare parte din sat fiind așezată pe el) și în zona de confluență (unde suportă, de asemenea, o parte din municipiul Onești).

Intr-o deschidere în versantul stâng al râului, în aval de localitatea Oituz, terasa prezintă la partea superioară circa 2 m de luturi nisipoase, apoi un orizont de pietrișuri, gros de aproximativ 2 m, care repauzează pe depozite miocene cutate constituite din argile și argile lutoase.

Remarcăm faptul că în sectorul de confluență în cadrul acestei terase pot fi separate foarte clar, din punct de vedere altitudinal, două niveluri, unul de 10 m și altul de 12 m, tăiate, evident, în același orizont de prundișuri. Formarea acestor trepte este urmarea firească a unor faze de intensificare a eroziunii datorate fie unui regim climatic variabil, fie unei mișcări sacadate de înălțare a regiunii.

Terasa de 5 - 9 m (Fig. 3) este, de asemenea, prezentă pe ambele părți ale râului, cu întreruperi pe alocuri. Pe dreapta râului, o parte din localitatea Oituz este situată pe acest nivel, iar pe stânga cuprinde o parte din Bogdănești. În deschiderea naturală din dreptul acestei localități, terasa prezintă următoarea structură: un nivel de prundișuri mijlocii și mari.

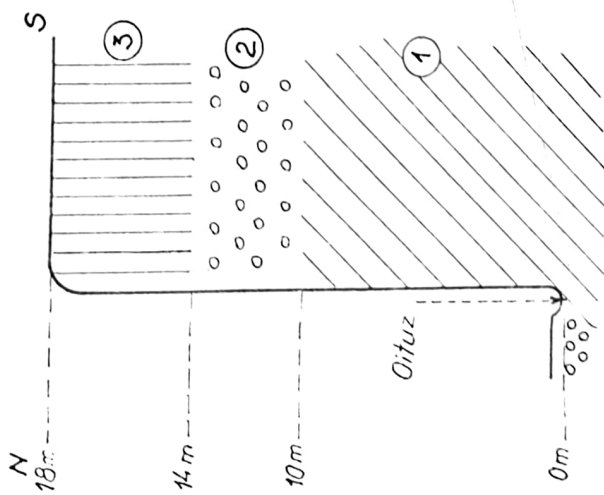

Fig. 1 - Terasa de 15 - 18 m
 1 - argile, marne și gresii miocene,
 2 - pietrișuri fluviale,
 3 - luturi nisipoase,

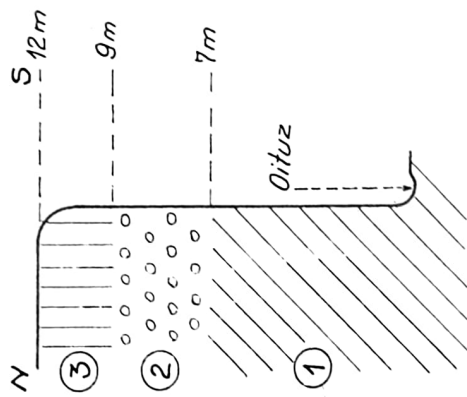

Fig. 2 Terasa de 10 - 12 m
 1 - argile, marne și gresii miocene,
 2 - pietrișuri fluviale,
 3 - luturi nisipoase,

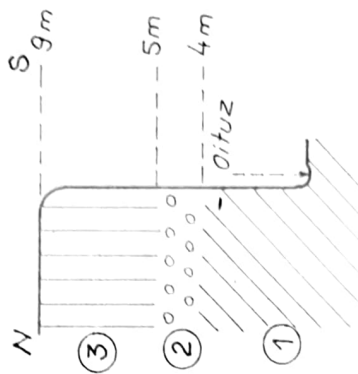
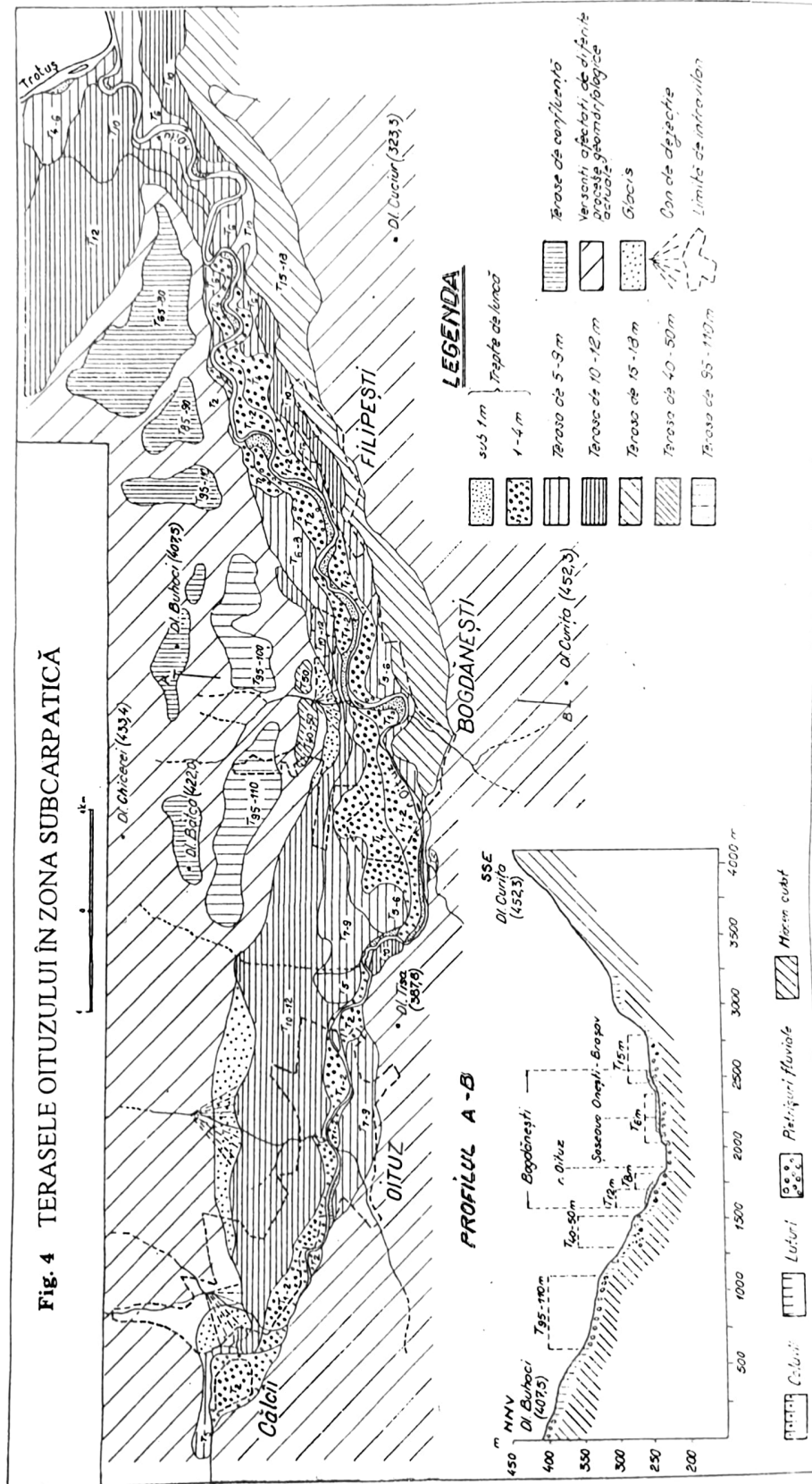

Fig. 3 Terasa de 5 - 9 m
 1 - argile, marne și gresii miocene,
 2 - pietrișuri fluviale,
 3 - luturi nisipoase,

bine rulate, cu grosimi de cca 1 m, situat la înălțimea de 4 m față de râu, peste miocenul cutat, alcătuit din argile verzui cu intercalații subțiri de gresii. Nivelul de prundișuri este acoperit, la rândul său, de un depozit de luturi gălbui în alternanță cu altele mai închise la culoare, cenușii, cu grosimea totală de cca 3 m.

Și în cadrul acestei terase se disting mai multe trepte altitudinale, situate la înălțimi în jur de 5 m, 6 m și 7-9 m față de râu, modelate în același depozit aluvial și a căror formare nu poate avea decât aceleași cauze arătate anterior.

În cazul **albiei majore** a Oituzului, considerată ca fiind zona cu altitudini relative sub 5 m, am constatat, de asemenea, existența mai multor trepte morfologice tăiate pe seama unui singur nivel de prundișuri. Diferența mică de altitudine face dificilă includerea lor în cadrul unei trepte sau alteia. În final, prin generalizare, au putut fi separate : o treaptă de 2-4 m, prezentă pe ambele părți ale râului, în special în sectorul mijlociu al văii; o treaptă de 1-2 m, cu extindere mai largă decât precedenta, prezentă pe întreg sectorul analizat; o treaptă cu altitudini mai mici de 1 m, prezentă sub formă de renii și ostroave. Demn de remarcat este faptul că în zona de confluență primele două niveluri dispar, cea mai joasă treaptă întâlnită fiind cea de 6 m, lucru întru totul justificabil dacă admitem drept responsabile aceleași cauze: variabilitatea climatică și neotectonica.

Asupra **vârstei** teraselor Oituzului, datele insuficiente pe care le avem nu ne permit decât emiterea unor aprecieri generale. Prin paralelizare cu cele ale râurilor vecine (în special ale Trotușului și Șușiței) și ținând cont de mobilitatea tectonică mare a regiunii, apreciem că terasa de 5-9 m, ar corespunde fazei de început a holocenului (tardiglaciuar), terasele de 10-12 m, 15-18 m și 40-50 m ar corespunde pleistocenului superior (respectiv Würm 3, Würm 2 și Würm 1), iar terasa de 95-110 m ar corespunde pleistocenului mediu.

Concluzii

Terasele identificate de noi în sectorul subcarpatic al Oituzului apar cu răspândire inegală, nivelurile cele mai înalte (de 95-110 m și 40-50 m) fiind prezente doar pe stânga văii. Faptul dovedește deplasarea Oituzului spre dreapta, în fazele de început ale formării văii și oscilarea râului în ambele sensuri începând doar de la nivelul terasei de 15-18 m.

Prezența terasei de 95-110 m este prima dovadă a formării de către Oituz a propriei sale văi.

Îngustarea văii spre confluența cu Trotușul și tendința de creștere a altitudinii relative a teraselor spre aval (divergență) cât și a numărului de trepte morfometrice tăiate în același depozit aluvial se datorează, în primul rând, mișcărilor neotectonice. Concluzia se sprijină pe analiza *Hărții mișcărilor neotectonice cuaternare* (Geografia României, vol.I, 1983) unde zona studiată de noi apare ca " arie afectată în prezent de mișcări de înălțare ". Ca argumente în favoarea neotectonicii pozitive aducem și propriile noastre observații în teren: în albia Oituzului, aproape de confluența cu Trotușul, se observă clar dezvelirea cu cca 50 cm, într-o perioadă de 25 de ani, a conductelor de transport a produselor petroliere care inițial au fost îngropate în albie; de asemenea, pragurile construite în scopul regularizării cursului Cașinului (cel puțin 10 la număr) în municipiul Onești, au produs, pe parcursul a cca 30 de ani, scoaterea la zi în albia râului a unor depozite miocene care în trecut erau acoperite de aluviuni.

Deosebit de utilă pentru descifrarea evoluției paleogeomorfologice a zonei ni se pare a fi identificarea momentului de inversare a sensului mișcării neotectonice. Pe aceeași hartă amintită mai sus, partea de vest a regiunii noastre apare în categoria "regiuni antrenate în pleistocen în mișcări de înălțare moderate", iar partea de est este reprezentată ca "regiune afectată în pleistocen de mișcări de coborâre". Prin urmare, în pleistocen a existat un apel

gravitațional ce a determinat orientarea Oituzului, Cașinului și Tazlăului spre zona mai coborâtă de la Onești, fapt pentru care diferiți autori au interpretat-o drept "piață de adunare a apelor". Astăzi, așa cum am arătat anterior, regiunea este supusă unor mișcări de înălțare destul de accentuate, inversarea sensului mișcării producându-se, după opinia noastră, în etapa construirii de către Oituz a terasei de 15-18 m (Würm 3), începând de la nivelul căreia caracterul de divergență a teraselor este evident. Spre aceeași concluzie ne conduce și faptul că valea apare mult îngustată în sectorul inferior începând tot de la nivelul aceleiași terase de 15-18 m.

Resumé

L'étude de détail du secteur subcarpatique de la rivière Oituz met en évidence la présence des 5 niveaux de terrasse, situés en special sur le versant gauche, aux altitudes de 95-110 m, 40-50 m, 15-18 m, 10-12 m et 5-9 m, la plus grand extension ayant le niveau de 10-12 m. En plus, sur l'interfleuve Oituz - Troțuș on peut évincier encore 3 niveaux - situés aux altitudes de 175-180 m, 85-90 m et 65-80 m - que nous considérons trois générations successives de terrasses de confluence, à la construction desquelles a contribué décisivement la rivière Troțuș mais aussi la rivière Oituz, preuve de la migration continue de leur point de confluence vers l'aval. L'âge de la plus haute terrasse (95-110 m) ne peut pas dépasser le Pleistocene moyene, tandis que celle de la terrasse de 5-9 m correspond à la phase du début du Holocene (tardiglaciaire).

BIBLIOGRAFIE

- Athanasiu S. (1917), *Asupra prezenței lui Mastodon arvernensis în pietrișurile terasei superioare a Troțușului de la Copăcești în districtul Putna*, D.S. Inst. Geol. Rom., VII, (1915-1916).
- Donisă I. (1993), *Paleogeografia cuaternarului*, Univ. "Al.I.Cuza" -Iași.
- Donisă I., Hârjoabă I. (1974), *Terasele Siretului între Roman și Mărășești*, An.șt.ale Univ. "Al.I.Cuza", secț.II, t.XX, Iași.
- Lupu N., Șandru I., Brânduș C.(1969), *Terasele râului Troțuș între Uz și Oituz*, comunic.prez. la ses. șt. a Univ. "Al.I.Cuza", din 23-26 oct., Iași.
- Morariu T., Donisă I. (1968), *Terasele fluviatile din România*, St. și cercet de Geol., Geofiz.și Geogr., Seria Geografie, vol.XV, Academia R.S.R., București.
- Șandru I. (1956), *Regiunea subcarpatică Onești-Bacău.Studiu de geografie fizică și economică*, An.Șt. ale Univ. "Al.I.Cuza", secț.II,t.II, fasc.2, Iași.
- *** (1983), *Geografia României*, vol.I, Ed. Academiei, București.
- *** (1992), *Geografia României*, vol.IV, Ed. Academiei, București.

Universitatea "Ștefan cel Mare"
Suceava